

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ ПРО ТЕКСТИЛЬНІ ТОВАРИ

Час: 4 год.

Мета: надання майбутньому фахівцю-продавцю знань щодо класифікації, асортименту, правил догляду, маркування, зберігання, пакування, вимог до якості текстильних товарів.

План

- 2.1. Текстильні волокна, пряжа, нитки.
- 2.2. Асортимент, характеристика та класифікація тканин.
- 2.3. Ткацькі переплетення й оздоблення тканин.
- 2.4. Нетканні текстильні матеріали.
- 2.5. Штучне хутро.
- 2.6. Правила догляду за текстильними матеріалами.
- 2.7. Маркування, пакування та умови зберігання текстильних товарів.
- 2.8. Вимоги до якості текстильних товарів.

Ключові слова: волокна, текстиль, синтетика, асортимент, щільність тканини, штучне хутро, неткані матеріали, одяг, взуття, система нумерації, маркування, упаковка.

Література: [1 ; с. 328-362; с.384-395.]

2.1. ТЕКСТИЛЬНІ ВОЛОКНА, ПРЯЖА, НИТКИ

До текстильних товарів відноситься продукція текстильної промисловості, яка виробляється з текстильних волокон, пряжі та ниток, а саме тканини, неткані та дубльовані матеріали, штучні шкіра та хутро, килими та килимові вироби, плівкові матеріали, трикотажні полотна.

Слово „текстиль” походить від латинського „текстум”, що означає „тканина”.

Текстильні товари отримують у процесі ткацтва шляхом взаємного переплетення пряжі або ниток, для отримання яких використовують текстильні волокна.

Текстильні волокна – це тонкі видовжені тіла, в яких площа

поперечного зрізу набагато менша за довжину, а міцність і еластичність такі, що дають можливість, скручуючи, переробляти їх на пряжу та нитки.

Пряжа - це нитка, яка отримана з коротких волокон шляхом їх скручування при прядінні.

Текстильними нитками називають кручені або некручені гнучкі та міцні тіла значної довжини і з малим поперечним перетином.

Текстильні волокна поділяють на натуральні та хімічні. **Натуральними** називають волокна, наявні в природі (мал. 29). До натуральних належать волокна **рослинного походження**: бавовна, льон, коноплі, джут, агава та інші; **тваринного походження**: натуральний шовк, вовна; **мінерального походження** (гірська порода) — азбест (схема 1).

Бавовник

Льон

Овеча вовна

Шовк

Мал. 29. Натуральні волокна

Схема 1

ТЕКСТИЛЬНІ ВОЛОКНА РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ

Волокна рослинного походження

Бавовни

Льон

Коноплі, джут,
кенаф.

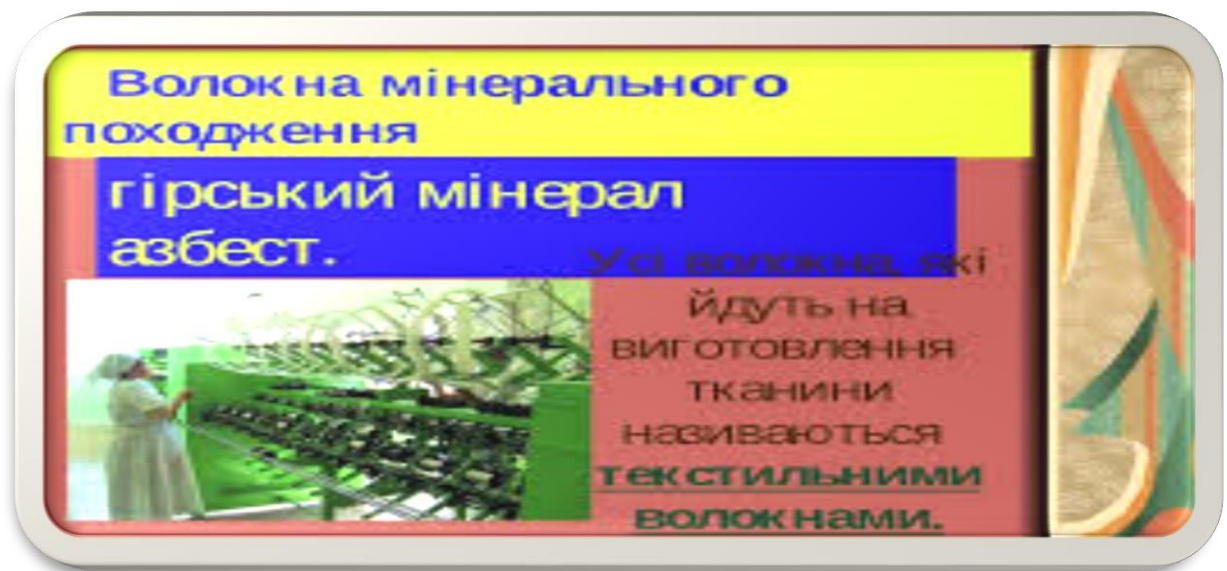
Волокна тваринного походження

Вовна
овець,
кіз,
верблюдів,
оленів.

Шовк
метелика-
шовкопряда

Хімічні волокна отримують штучним способом із різних матеріалів — продуктів переробки деревини, нафти, газу, вугілля тощо. Хімічні волокна мають властивості, яких не мають натуральні волокна, і доповнюють або заміняють їх.

Хімічні волокна поділяються на штучні і синтетичні:

штучні волокна (віскозне, ацетатне, полинозне, мідноамміачне) отримують з природних високомолекулярних сполук, утворені у розвитку і зростання волокон (целюлоза, фіброїн, кератин). До тканинам з штучних волокон відносяться: ацетат, віскоза, штапель, модал. Ці тканини чудово пропускають повітря, дуже довго залишаються сухими і приємні на дотик. Сьогодні всі ці тканини активно використовуються виробниками білизни, а, завдяки новітнім технологіям, здатні замінити натуральні;

синтетичні волокна (капрон, лавсан, нитрон, хлорин, вініл, поліетилен, поліпропілен, спандекс) отримують шляхом синтезу з природних низькомолекулярних сполук (фенолу, етилену, ацетилену, метану та інших.) внаслідок реакції полімеризації чи поліконденсації переважно з харчів нафтопереробки, кам'яного вугілля й природних газів.

2.2.АСОРТИМЕНТ, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ТКАНИН

Всі натуральні тканини поділяють на бавовняні, лляні, вовняні і шовкові.

Бавовняні тканини мають високу міцність, володіють гарними гігієнічними властивостями. У торговій практиці виділяють такі групи цих тканин: білизняні, сукняно-сорочечні, костюмно-плащові, підкладкові, матрацно-наволочні, меблево-декоративні.

Білизняні тканини поділяють на три підгрупи:

- 1) бязеві (бязь і трикотаж);
- 2) міткалеві (мадаполам, муслін міткаль, шифон і т.д.);
- 3) спеціальні (гринсбон і тік-ластик атласного переплетіння).

Сукняно-сорочечні тканини поділяють на такі підгрупи:

- **ситці** — м'якого (муслінового), твердого, лощеного і гофрованого оброблення ;
- **бязь** (для халатів, костюмів, сорочок, суконь і т.д.) і сатини (кардні і гребінні);
- **сукняні літні** - майя, вольта, вуаль, маркізет, батист;
- **демісезонні** - сукняні, вовняні, креп, маркізет, плетінка, кашемір, піке (з подовжніми рубчиками) і т.д.;
- **сорочняні** - зимові (фланель, бумазея, байка), комплексні і т.д.
- **ворсові** - розрізаний короткий вельвет-корд, вельвет-рубчик, напівоксамит, оксамит.

Костюмно-плащові тканини випускають з кардної пряжи , що не мнеться, з низьким збіганням, з водотривким обробленням. Залежно від особливостей оброблення і призначення їх поділяють на гладко фарбовані, спеціальні, меланжево-строкато-тканні і зимові.

До гладкофарбованих (однотонних) тканин відносять діагональ, молескін, репс, рогожку, саржу плащову.

Спеціальні тканини (трико і діагональ) використовують для пошиття

спецодягу.

До меланжево-строкатотканих відносять тканини з меланжевої пряжі і пофарбовані саржевого переплетення, а також тканини зі змішаної пряжі (трико) з різними рисунками.

Джинсові тканини виробляють саржевим переплетенням з кардної пряжі, фарбованої в основі і сурової в утку.

Зимовими називають важкі тканини зі щільним ворсом (сукно, вельвет і замша).

До підкладкових тканин відносять коленкор, саржу рукавну, кишенькову тканину, тик-ластик, а до матрацно-наволочних - тик наволочний, тик матрацний і т.д.

Меблево-декоративні тканини підрозділяють на меблеві драпірувальні, порт'єрні, декоративні, чохольні і для фіранок (гобелен, репс, плюш із суцільним ворсом і т.д.).

З бавовняних тканин виготовляють штучні вироби - хустки головні (набивні, гладко фарбовані, строкато ткані, вишиті з тублюванням і без, з бахромою або осипкою) і носовички (з макалю, шифону, батисту; набивні і строкато ткані, з підрублюванням і без; чоловічі, жіночі і дитячі); рушники (вафельні і махрові; вибілені і строкаті ткані, з бахромою і підрублені); ковдри (байкові зимові і літні; з різним обробленням; для дорослих, підлітків і дітей); покривала і простирадла.

Лляні тканини характеризуються великою міцністю, малою розтяжністю; добре вбирають і віддають вологу, легко і добре перуться. За преїскурантом асортимент лляних тканин поділяють на 16 груп, а на споживчому ринку за призначенням їх класифікують на групи: білизняні, костюмно-сукняні; меблево-декоративні; матрацно-чохольчані; штучні вироби.

Вовняні (шерстяні) тканини виробляють з чистої вовни або з її суміші з іншими волокнами.

Класифікують за ознаками:

- **за видом пряжі і способом виробництва** - на камвольні, тонкосуконні і грубосуконні;
- **за призначенням** - на сукняні; костюмні гладко фарбовані (бостон, костюмні крепи, шевйоти, діагоналі, креп), строкато тканні і фасонні (трико, комбіновані, ламана саржа і т.д.); пальтові (габардин для літніх пальто і тканини для жіночих зимових пальто); плащові; сукна; драпи; Ворсові тканини; ковдри і спеціальні тканини.

Тонкосуконні тканини виробляються з чистововняної і напівшерстяної апаратної одиночної пряжі, що складається з тонкої, напівтонкої і напівгрубої шерсті.

Шовкові тканини виробляють з натурального шовку, коротких (штапельних) хімічних волокон, комплексних штучних і синтетичних ниток. Як добавки в шовкові тканини використовують бавовняні і шерстяні (вовняні) волокна.

Неткані текстильні матеріали значно продуктивніші (від 10-12 до 50-70 разів) від традиційних способів одержання на ткацькому верстаті, тому що їх виробіток становить 70-400 м/год, вихідною сировиною є безпосередньо волокна. Технологія виготовлення нетканних полотен складається з таких операцій: підготовка волокнистого матеріалу (очищення і розпушення); утворення настилу (формування полотна чотирма способами: механічним, аеродинамічним, електростатичним і гідравлічним); скріплення настилу.

Класифікація нетканних текстильних матеріалів:

- **за волокнистим складом** — бавовняні, напівшерстяні, шовкові і лляні;
- **за призначенням** - побутові, обтиральні, тарні, пакувальні, матеріали для взуття, основа для штучної шкіри, прокладочні, фільтрувальні і меблеві.

Побутові, у свою чергу, поділяють на матеріали для виготовлення одягу і виробів домашнього побуту (рушники, простирадла, ковдри,

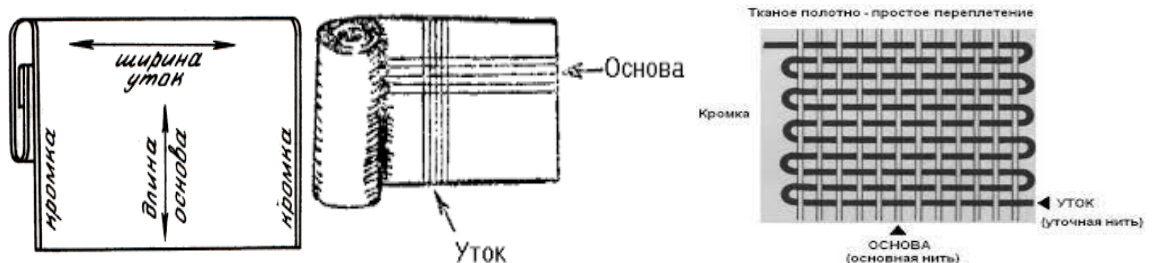
покриття для стін, меблево-декоративні, тентові полотна);

- за способом виробництва - скріплені механічним способом: прошивним, голкопробивним, валяльним; клейовим чи комбінованим способом;
- за структурою полотна - волокна, спрямовані в один бік; з перехресними волокнами; з хаотичним розміщенням волокон; з комбінованим розміщенням волокон;
- за типом основи – полотно-прошивані нитко-прошивані і тканино-прошивні полотна;
- за обробкою - гладкокрашені (однотонні), набивні, меланжеві, з начосом;
- за характером поверхні - різні, візерункові, рельєфні, войлокоподібні, мохерові, ворсові.

2.3. ТКАЦЬКІ ПЕРЕПЛЕТЕННЯ Й ОЗДОБЛЕННЯ ТКАНИН

Ткацтво - це процес виготовлення тканини.

Тканина уявляє собою просторову сітку з прямокутних або квадратних чарунок, які утворюються при переплетенні двох та більше взаємно перпендикулярних систем ниток. Система ниток, які розташовані уздовж тканини, називається основою. Система ниток, які розташовані поперек тканини, називається **утоком**.

Всі ткацькі переплетення поділяються на 4 класи:

- I. Прості.
- II. Дрібновізерункові.
- III. Складні.
- IV. Великовізерункові (жакардові).

Прості переплетення поділяються на такі види: полотняне, саржеве, сатинове, атласне.

Дрібновізерункові переплетення поділяються на два підкласи: похідні від простих та комбіновані.

Похідні від простих переплетень поділяються на групи:

- а) похідні від полотняного: репсове та рогожка;
- б) похідні від саржевого: посилена, складна, ламана та зворотна саржа;
- в) похідні від атласу та сатину - посилені атлас та сатин.

Комбіновані переплетення поділяються на такі види: крепові, діагоналеві, вафельне, канвове, поздовжньо - та поздовжньо-поперечносмугасті.

Складні переплетення поділяються на три підкласи: подвійні, ворсові, ажурні.

Подвійні переплетення поділяються на групи: дволицеві, двошарові, мішкові.

Ворсові переплетення поділяються на групи: уточно-ворсові, осново-ворсові та махрові.

Великовізерункові (жакардові) переплетення поділяються на два підкласи: прості та складні; останні, в свою чергу, поділяються на: дволицеві, двошарові та ворсові.

Характеристика переплетень

Прості переплетення:

- **Полотняне переплетення** характеризується частим переплетенням між собою ниток основи та утку, на поверхню тканини виводиться однакова кількість основних та уточних перекриттів однакової довжини, які розташовані у шаховому порядку. Тканини мають однакову структуру лицевої та зворотної сторін. Рапорт переплетення по основі дорівнює двом ниткам. Таким переплетенням виробляють найбільш тонкі, легкі та найменш щільні тканини типу батисту, шифону, а також такі тканини, як бязі, ситці та інші. При використанні ниток основи та утку різної товщини на тканині

утворюється поздовжній або поперечний рубчик, так званий удавано репсовий ефект (тканини типу попліну).

Тканини полотняного переплетення мають жорстку стабільну структуру, високу міцність, найменший розтяг.

- **Саржеве переплетення** характеризується наявністю на поверхні тканини діагональних смуг, які утворюються основними та уточними перекриттями внаслідок зсуву рапорту переплетення в кожному наступному горизонтальному ряді перекриттів на одну нитку. Звичайно діагоналі розташовуються під кутом 45° , але у випадку підвищеної щільності основи або утоку діагоналі можуть йти більш круто або більш полого.

- **Рапорт саржевого переплетення** по основі дорівнює трьом та більше ниткам і може виражатися дробом, чисельник якого показує число основних перекриттів, а знаменник - число уточних перекриттів в рапорті. Якщо на лицевій стороні тканини переважають основні нитки, саржа називається основною, а якщо уточні-уточною.

Тканини саржевого переплетення більш гладкі, щільні, товсті та важкі, ніж полотна, вони більш розтягуються (особливо по діагоналі), мають меншу міцність, але більш стійкі до стирання. Саржевим переплетенням виробляють підкладкові, костюмні, плащові, деякі пальтові тканини та для суконь.

- **Сатинове та атласне переплетення** створюють гладку поверхню тканини з підвищеним блиском. Утворюються переплетення внаслідок рідкого переплетення між собою ниток основи та утоку та виведення на поверхню подовжених перекриттів. В сатині лицева поверхня тканини створюється уточними перекриттями, в атласі - основними. Малюнок переплетення будується внаслідок зсуву рапорту в кожному наступному ряді перекриттів не менш, ніж на одну нитку. Рапорт переплетення виражається дробом, де в чисельнику вказують число ниток в ньому, а в знаменнику - число ниток зсуву.

Тканини сатинового та атласного переплетень характеризуються підвищеною щільністю: перші - по утоку, другі - по основі. Тканини більш

важкі та товсті, ніж полотна та саржі; стійкі до стирання, м'які та еластичні, мають високе обсіпання та розсунення ниток. Сатиновим переплетенням виробляють бавовняні сатини, деякі драпи. Атласним - бавовняний тік - ластик, шовкові атласи, креп-сатини.

Оздоблення тканин - сукупність хімічних і фізико-механічних операцій, в результаті яких з суворої тканини виробляється готова тканина. Суворою називається тканина, знята з ткацького верстата і не пройшла операцій обробки.

Мета обробки тканин - облагороджування їх зовнішнього вигляду і поліпшення властивостей. Оздоблення тканин залежить від їх волокнистого складу і призначення. Розрізняють попередню обробку, фарбування, друкування і заключну обробку. Послідовність і сутність операцій обробки повинні відповідати так званій технологічній проводці. Деякі операції в процесі обробки однієї і тієї ж тканини можуть повторюватися. Наприклад, відварювання і білення в процесі обробки лляних тканин; ворсування і стрижка - у процесі обробки суконних тканин. Можуть застосовуватися **спеціальні види обробки**, відповідні призначенням тканини: бактерицидні, протигнільними, водовідштовхувальні, вогнетривке просочування, флокування, металізація, травлення, тиснення, лаку, гофре та ін..

Види та оздоблення тканин:

Попередня обробка.

Мета попередньої обробки тканин - підготовка їх для колористичної обробки (фарбування або візерункового розцвічування) або додання необхідних властивостей тканин, що випускається вибільні.

Фарбування тканин.

Під фарбуванням текстильних матеріалів розуміється зміна природного кольору волокна в результаті поглинання ним фарбувальних речовин. У процесі фарбування тканина фарбується наскрізь по всій площі і набуває рівну стійку забарвлення; такі тканини називаються гладкокрашеними.

Забарвлення, одержувана на текстильних матеріалах, повинна володіти

певною стійкістю (міцністю) до різних хімічних і фізико-механічних впливів, яким матеріали піддаються в процесі подальших оздоблювальних операцій і при експлуатації.

Візерункове розцвічування.

Візерункові кольорові малюнки на білій або гладкокрашеної тканини отримують шляхом друкування (набивання): на певні ділянки тканини наносять по заданому малюнку барвники, які потім закріплюють.

Заклучна обробка.

Тканини після вибілювання, фарбування чи друкування зазвичай сильно деформуються. Під заключною обробкою розуміється ряд механічних та фізико-хімічних процесів, які, надаючи тканинам деякі специфічні властивості, сприяють поліпшенню їх зовнішнього вигляду і якості.

Спеціальні види обробки.

Під спеціальними розуміють деякі види оздоблень, що проводяться для зниження або усунення недоліків, властивих тканинам того чи іншого волокнистого складу. **Мета** кожного виду спеціальної обробки - надати тканині даного призначення конкретні, найбільш важливі для неї властивості. Сюди відносяться: проти зім'яття і протизбігаюча обробки .

2.4. НЕТКАННІ ТЕКСТИЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

У швейній промисловості поряд із тканинами широко використовують неткані матеріали, які виробляють безпосередньо з текстильних волокон або з системи ниток. Виробництво тканиноподібних матеріалів - нетканих полотен - розвивається швидкими темпами і дає відповідний економічний ефект. Основою нетканих полотен являються волокнисті полотна, шари ниток, тканина розрідженої структури, трикотажні полотна і різні комбінації цих матеріалів. Крім того, в якості елементів основи полотна можуть бути використані текстильні матеріали, полімерні плівки, сітки. Часто для підвищення міцності волокнистого полотна на його поверхні або між шарами розміщують каркас в вигляді поперечної системи ниток; сітки із ниток

основи і піткання, складених один на одного; розрідженої тканини; полімерної плівки.

Неткані матеріали в Україні виробляють на Бориславській та Рівненській фабриках, остання є єдиною в Україні, де застосовують усі використовувані технології.

Неткані полотна бувають побутового, технічного й спеціального призначення.

Державний стандарт 4.34-84 "Система показників якості продукції. Полотна неткані та штучні, неткані вироби побутового призначення.

Номенклатура показників «неткані матеріали» групують таким чином:

- **за видом сировини** – з натуральних волокон і пряжі: з хімічних волокон і ниток; з хімічних волокон; з натуральних волокон; з хімічних ниток; з відходів різних волокон і ниток; з ниток і волокон різних комбінацій;

- **за структурою** - плоскі, об'ємні, пухнасті (кошлаті, махрові), ворсові;

- **за призначенням** - полотна для одягу (платтяно-костюмні, блузково-сорочкові,

- **для спортивного та пляжного одягу**, дитячої білизни, прокладкові, утеплювальні, підкладкові), взуттєві, рушникові, декоративні, меблеві, прокладкові, текстильно-галантерейні, ковдри та пледи, покривала, клеєні декоративні серветки, покриття для підлоги;

- **за способом виготовлення** - полотнопрошивні, ниткопрошивні, тканинопрошивні. клеєні, голкопробивні, комбіновані.

В'язальнопрошивне полотно – це неткане полотно, виготовлене шляхом пров'язування нитками або волокнами волокнистого полотна, ниток, тканини або поєднання їх з нетекстильними матеріалами з утворенням петель з ниток чи волокон. В'язальнопрошивні неткані полотна можуть бути полотнопрошивними, ниткопрошивними й тканинопрошивними.

Полотнопрошивне полотно – це в'язальнопрошивне полотно на основі волокнистого полотна. Полотно прошивні неткані полотна м'які,

приємні на дотик, мають хороші гігієнічні властивості, майже не зминаються і не збігаються, порівняно стійкі до зношування.

Ниткопрошивне полотно – це в'язальнопрошивне полотно на основі однієї або двох систем ниток, які перекриваються. Ниткопрошивні полотна характеризуються високою гігроскопічністю й теплозахисною здатністю, добре пропускають повітря, але не стійкі до витирання. Використовують у медицині (бинти, хірургічні маски, чохли на взуття), у виробництві дитячих м'яких іграшок, у будівництві (ізоляційні стрічки, покрівельні матеріали).

Тканинопрошивне полотно – це в'язальнопрошивне полотно із застосуванням тканини та утворенням ворсової петлі. За обробкою тканинопрошивні полотна бувають гладко фарбованими, вибивними та меланжевими, з петельним і начесаним ворсом, одно- та двобічні. З цих полотен виготовляють широкий асортимент виробів: чоловічі сорочки, сукні, простирадла, рушники, махрові халати. Ворсові полотна для пошиття верхнього одягу – пальт, костюмів, курток, дитячого одягу. Клеєне полотно – це неткане полотно, виготовлене з волокнистого полотна, елементарних ниток, ниток і тканин, скріплених шляхом дисперсії, розчинів полімерів. З клеєного полотна виготовляється понад десять видів прокладкових полотен (флізелін, прокламілін, об'ємні клеєні матеріали). З'єднують ці матеріали нитковим і клейовим способом.

Голкопробивне полотно – це неткане полотно, виготовлене голкопроколюванням волокнистого полотна або шляхом з'єднання його з тканиною чи полімерною плівкою. З такого полотна виготовляють верхній одяг, ковдри, утеплене взуття

Асортимент нетканих матеріалів:

Побутові нетканні матеріали поділяються на: матеріали для виготовлення верху одягу, прокладочні; ватини; штучне хутро; махрові; теплоізоляційні; килимові; декоративні полотна; полотна для меблів; полотна типу войлоку.

Матеріали для одягу підрозділяють на полотна для верху, прокладочні,

що утеплюють.

Полотна для верху(пальтові, костюмно-пальтові,махрові халати,простині).

Клеєні неткані полотна використовують для прокладок в одязі, які забезпечують та зберігають форму виробу та окремих його деталей.

Флезелін - клеєний нетканний матеріал,використовуваний для прокладки в борти, коміри, хлястики, клапани, шліци, листочки кишень, у низ рукава й низ виробу.

Матеріали для взуття підрозділяються на полотна для верху, підбивки, прокладки й устілок. Для верху використовують полотна напівшерстяні, бавовняні й з хімічних волокон; для утепленої підбивки - напівшерстяні й бавовняні полотна типу сукна і байки.

Матеріали для виробів домашнього побуту включають полотна для рушників і простирадл, меблево-декоративні, покриття для стін і підлоги, ковдри, покривала, пледи.

2.5. ШТУЧНЕ ХУТРО

Існує чотири способи виготовлення штучного хутра: тканий, трикотажний, нетканний прошивний та з клейовим закріпленням ворсу на тканині.

Залежно від способу виготовлення та будови штучне хутро розподіляється на такі **види**:

- хутро на тканій основі;
- хутро на трикотажній основі;
- хутро з приклеєним ворсом;
- прошивне неткане хутро.

Штучне хутро має красивий зовнішній вид, високі показники гігієнічності, добрі експлуатаційні властивості, відносно невисоку вартість.

Штучне хутро випускають з приподнятим гладким ворсом (під котика), з прилягаючим ворсом (під норку та горностая), з вертикальним ворсом (під цігейку), з завитим ворсом (під каракуль та смушку).

Хутро на трикотажній основі вяжуть "панчохою" переплетенням гладь на поперечно- та основов'язальних трикотажних машинах. Для ґрунту використовують бавовняну однорідну або змішану пряжу (бавовна + лавсан; бавовна + лавсан +віскоза) середньої лінійної щільності. Для ворсу використовують синтетичні волокна, які мають добрі теплозахисні та пружні властивості (нітрон, лавсан та їх різновиди).

Асортимент трикотажного хутра дуже різноманітний за волокнистим складом сировини, будовою, оздобленням та забарвленням ворсу. Хутро випускають шириною 160 см, поверхневою щільністю 670-720 г/м², висота ворсу 10-15 мм.

Трикотажне хутро класифікують на види за такими **ознаками**:

- за призначенням: для одягу, головних уборів, оздоблення та підкладок в одязі та взутті, декоративних виробів, іграшок;

- за структурою ворсу та його оздобленням: гладкофарбоване, строкате, жакардове, зі спеціальними оздобленнями під овчини, з тисненням, з фасонною або звичайною стрижкою, з фігурним укладанням ворсу і таке інше;

- за волокнистим складом ворсу.

Найбільшу питому вагу в асортименті складає хутро з густим ворсом з гладкофарбованих поліефірних волокон, яке імітує стрижену овчину або норку, а також хутро з меланжевим ворсом з ПАН волокон.

Хутро на трикотажній основі має красивий зовнішній вид, добрі експлуатаційні якості, але поступається натуральному за естетичними показниками, теплозахисними та гігієнічними якостями.

При виготовленні хутра під норку в склад ворсу з ПВХ волокон додають товсті блискучі поліамідні волокна, які після термічної обробки усаджуються і імітують остьові волосся натурального хутра.

За будовою та призначенням хутро поділяються на одяжне та підкладкове.

Одяжне хутро має більш густий та пружний ворс, іноді його завивають

або піддають стійкому тисненню. Ткане хутро випускають шириною 135-140 см, поверхневою щільністю 350-750 г/м², з висотою ворсу 6-10 мм. За забарвленням хутро випускають з: білим, гладкофарбованим, меланжевим ворсом або з трафаретними друкарськими малюнками під леопарда, лань, рись, барса і таке інше.

Ткане хутро поступається трикотажному за зовнішніми ознаками та експлуатаційними властивостями, тому воно знаходить менше використання.

Хутро з клейовим закріпленням ворсу на тканині - це штучні каракуль або смушка, які виробляють наклеюванням за допомогою каракулеукладочних машин на бязь або міткаль спеціально підготовленого завитого ворсу (синелі). **Каракуль** випускають з гладкофарбованим ворсом чорного або коричневого кольору, смушку - з меланжевим ворсом сріблясто-сірого кольору. **Синель** виготовляють з волокон віскози, капрону або лавсану. Довжина розпрямленого ворсу - 10-22 мм. Хутро випускають шириною 50 см, поверхневою щільністю 790 та 950 г/м². Це найбільш жорсткі та важкі види штучного хутра, які в даний час знаходять обмежене використання для виготовлення швейних виробів.

Неткане прошивне хутро виробляють тканино-прошивним способом на тканий або трикотажній основі прошиванням ґрунту на спеціальних тафтінг - машинах.

Для ворсу використовують ПАН пряжу різної лінійної щільності.

Неткане хутро має найменшу собівартість і використовується для виготовлення утеплювальних підкладок в одязі та взутті, для іграшок, для виготовлення дубльованих комплексних матеріалів, які імітують натуральні дублянки.

В Україні штучне хутро виготовляється на Дарницькому шовковому комбінаті, в Ясінях (Закарпатська обл.), у Жовтих водах (Дніпропетровська обл.).

2.6.ПРАВИЛА ДОГЛЯДУ ЗА ТЕКСТИЛЬНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Чищення одягу від загальних забруднень. Існує два види чищення одягу від загальних забруднень - суха, або хімічна (обробка виробів в органічному розчиннику), і мокра (прання у водних розчинах миючих засобів).

Дозволено машинне прання при температурі не більше 30-40 °С.

Для домашньої хімчистки потрібні капронові і волосяні щітки, замша, поролонові губки, біла ганчір'я, фарфорові чи металеві шпателі (лопаточки), ніж, скляні або дерев'яні палички, піпетки, вата, кольорові олівці. Для тонких тканин застосовують тільки волосяні щітки для грубих - волосяні і капронові. Шпателем зскрібають верхню частину (скоринку) плями, замшею і губкою підсушують тканина після його видалення. Паличкою, піпеткою або ватою наносять плямовивідники.

Ділянка тканини очищають від пилу і бруду, потім визначають склад тканини, її структуру, характер запятнення, підбирають відповідні плямовивідники. Попередньо з'ясовують дію плямовивідника на тканину і її забарвлення найменш помітному місці (як правило, на внутрішніх швах). Якщо плямовивідник не руйнує тканину, не змінює її колір, можна приступити до видалення плям. Щоб не зіпсувати підкладку, її підпорюють.

Приступаючи до видалення плям, слід підкласти тампон з вати або білої бавовняної тканини. Це необхідно для поглинання речовини запятнення, притому на білому тлі особливо добре видно, знебарвлює чи плямовивідник тканина.

Після нанесення засобу для виведення плям на оброблювану ділянку по обидві його сторони кладуть тампони і затискають з двох сторін пальцями. Круговими рухами пальців вибивають забруднення на тампони. Останні змінюють доти, поки вони не стануть цілком чистими. Обробку проводять від краю запятнення до центру, уникаючи сильного тертя і тиску на тканину. Плями білкові, чорнила, туші, фруктів, масляної фарби, клею, духів, цвілі необхідно видаляти до прасування праскою, так як при температурі вище 50 °

С вони міцно закріплюються на тканини. Після виведення плями оброблене місце промивають водою до повного видалення залишків плямовивідника. Надлишок вологи видаляють губкою, замшевої або бавовняної дрантям.

ПРАННЯ

Прання зазвичай складається з наступних етапів: сортування білизни і визначення його маси; замочування (не завжди, іноді воду при цьому доводиться пом'якшувати); прання; полоскання; віджим; сушіння та прасування. Часто бувають потрібні підсинювання, підкрохмалювання, іноді - відбілювання. Перуть ручним способом або за допомогою пральних машин.

Орієнтовна маса сухої білизни:

Простирadlo - 400 г, наволочка - 200 г, підодіяльник - 600 г, скатертina - 600 г, рушник особисте - 350 г, серветка - 50 г, рушник кухонне - 200 г, ковдру тканинне - 1300 г, сорочка чоловіча верхня - 300 г, сорочка чоловіча нижня - 200 г, сорочка дитяча - 200 г, сорочка жіноча - 150 р, спідниця - 300 г, гімнастерка - 600 г, брюки літні - 800 р.

Чищення одягу і виробів різного призначення:

Догляд за виробами та оздобленням з штучної шкіри зводиться в основному до протирання полімерної поверхні ватним тампоном або м'якою губкою, змоченою в розчині миючого засобу для прання виробів з вовни, шовкових і синтетичних тканин (температура розчину 35-45 °С), не допускаючи намокання виворітного боку шкіри. Залишки миючого засобу знімають злегка зволоженою ганчіркою, надлишок вологи - м'якою бавовняною тканиною. Чистку виробляють, підвісивши виріб над ванною або розстеливши його підкладкою вниз на столі з пластиковим покриттям. Сушать в підвішеному стані при кімнатній температурі. Прати виріб повністю не слід, щоб уникнути осідання основи і деформації речі. Якщо забруднена і підкладка, то її відпорюють і перуть окремо.

Вироби з штучного хутра мають схожість з натуральними лише за зовнішнім виглядом. Прати їх (крім штучного каракулю) не можна, так як після прання відбувається усадка основи хутра. Тому в разі сильного

забруднення верху і підкладки виріб слід віддати в хімчистку.

Прасування

Для прасування у домашніх умовах необхідні прасувальна дошка і праска з терморегулятором, автоматично підтримує необхідну температуру, і з парозволожувачем. Якщо праска без парового зволожувача, то варто застосовувати ручний обприскувач типу «Росинка-М». Прасування починають з тканин, потребують найбільш низьких температур - з поліамідних волокон - 90-120 °С і ацетатних - 120-130° С (диск терморегулятора встановлюється так, щоб риса на ньому знаходилася проти написи «капрон» або однієї точки), потім з поліефірних і поліакрилонитрильних - 120-140° С, натурального шовку, віскози - 120-130° С (чорта на диску - проти написи «шовк» або двох точок), вовни - 150-170°С (чорта на диску проти написи «шерсть» або двох точок), і, нарешті, з бавовняних - 180-190° С (лінія на диску проти написи «бавовна» або трьох точок) і лляних волокон - 200-220°С (лінія на диску проти напису «льон» або трьох точок).

Підкладкові тканини (сатин, саржу та ін), крепи і тканини з опуклим малюнком гладять сухими. Бавовняна і лляне білизна перед прасуванням зволожують, прями речі (простирадла, скатертини) простягають, потім залишають згорнутими на 2 години для рівномірного розподілу вологи. Прасувати їх слід з лицьового боку (місця з вишивкою - з вивороту, щоб вишивка залишилася опуклою). Випрасувані речі кладуть у шафу після того, як вони охолонуть (щоб не пом'ялися).

Вироби з вовняних і напіввовняних тканин гладять через зволожений полотняну тканину

Штани прасують через вологу бавовняну тканину. При гладінні чоловічих сорочок праска слід вести від кутів коміра до його середини, після прасування їх навішують на вішалку-плечики.

Трикотажний одяг прасують без натиску на тканину, злегка пропарюючи. Речі з об'ємної пряжі прасувати не можна, так як можлива

втрата рельєфності малюнка. Трикотажні вироби після прасування не можна вішати на плічка, їх зберігають в складеному вигляді.

При гладінні виробів з оздобленням «плісе» і «гофре» попередньо прошивають нитками кожен складку уздовж лінії «стрілки» і тільки потім прасують через зволожену тканину. Після прасування такі вироби підвішують. Волани на виробах гладять спочатку з краю, а потім проутюжують всю ділянку. Мереживні вироби прасують злегка вологими з виворітного боку.

Зберігання одягу

Краще всього, якщо одяг знаходиться в користуванні, а не зберігається тривалий час в чохлах, валізах, скринях, закритих шафах. Особливо небезпечно зберігання виробів в сирих приміщеннях і в зволоженому стані. Верхній одяг слід вішати на плічка відповідного розміру так, щоб був вільний простір для природного повітряного просушки вироби (підвішена на гачки одяг деформується).

Ні в якому разі не можна вішати в заповнений шафа мокру одяг, один виріб на інше. Несвоєчасна просушування призводить до псування одягу, особливо хутра.

Одяг з овчини шубної, хутряного велюру (дублянки) при просушування слід вивернути на виворітну сторону.

Одяг та головні убори зазвичай очищають від пилу волосяними щітками. Хутряні вироби вибивають долонею руки.

Чохли та інші упаковки, в яких зберігається одяг, роблять з текстильного матеріалу та паперу. Упаковки з поліетилену, пропілену, полівінілхлориду малопридатні для зберігання одягу, так як з часом у них накопичується волога, що може призвести до розвитку цвілевих грибків. Хутряні коміри, горжетки, пелерини зберігають укритими і в підвішеному стані. Сорочки, блузи вішають на плічка або складають.

Одяг з штучної замші та штучної шкіри повинна зберігатися тільки в підвішеному стані (в складеному вигляді в місцях згинів утворюються

заломі, тріщини, злипається плівка, а у виробах зі штучної замші злежується ворс).

Плісировані і гофровані вироби підвішують. Головні убори тримають у картонних коробках або в спеціальних паперових пакетах.

2.7.МАРКУВАННЯ, ПАКУВАННЯ ТА УМОВИ ЗБЕРІГАННЯ ТЕКСТИЛЬНИХ ТОВАРІВ

Для маркування швейних і трикотажних виробів використовують товарний ярлик, стрічку з зображенням товарного знака або клейма, контрольну стрічку. На товарному ярлику вказують такі реквізити: товарний знак підприємства-виробника, його найменування і місцезнаходження, найменування виробу, позначення стандарту або технічних умов, артикул виробу, його модель, розміри, сорт, роздрібну ціну, дату виготовлення (місяць, рік). Можуть бути додаткові реквізити: для вітчизняних трикотажних виробів - група обробки і міцність фарбування; для швейних виробів - артикул основного матеріалу; для швейних виробів, що мають підкладку чи оздоблення хутром - сорт підкладки, знижка, надбавка за хутро й оздоблення і група оздоблення.

Стрічка із зображенням товарного знака застосовується при маркуванні верхнього і легкого швейного одягу, головних уборів, трикотажних верхніх і білизняних виробів з усіх видів ниток і пряж. На ньому повинні бути зазначені: символи по догляду за виробами відповідно до вимог Держстандарту. Останнім часом, ці символи встановлюються міжнародним стандартом «ISO 3758:2012. Вироби текстильні. Маркування по догляду з використанням символів».

Товарний знак може бути зображений на підкладці виробу методом шовкографії, на виробах - у вигляді оздоблення (вишивка, аплікації і т. д.) чи нанесення фарбою на бавовняну підкладку виробу. Крім того, допускається вказувати на окремій стрічці, встаченій у шов, найменування сировини, його зміст по волокнах і символи по догляду за виробом; на товарному ярлику замість маркувальної стрічки для білизняних трикотажних виробів -

найменування сировини і його відсотковий склад по волокнах. Усі дані наносять на стрічку друкарським, друкованим, жакардовим способом або методом шовкографії.

До виробів з хімічних, вовняних і змішаних волокон додається пам'ятка по догляду.

Для упакування швейних і трикотажних виробів використовують споживчу тару (індивідуальну чи групову), папір і транспорту тару. Перед упакуванням швейні і трикотажні вироби прасують, відформовують, відпресовують (за потребою), потім укладають в індивідуальну чи групову тару. Швейні верхні вироби при місцевих перевезеннях транспортують без упаковки в підвішеному стані у спеціальних контейнерах на вішалах.

Приміщення для зберігання швейних і трикотажних виробів повинні бути сухі й опалювані, провітрювані, оптимальна температура +10 - +30°C, без потрапляння прямого сонячного світла. Розміщення одягу на складах регламентується стандартами. Так, відстань від підлоги до нижньої частини - полиці стелажа повинна бути не менше ніж 1 м, між стелажми - не менше ніж 0,7 м, від внутрішніх стін до виробів - не менше ніж 0,2 м.

2.8.ВИМОГИ ДО ЯКОСТІ ТЕКСТИЛЬНИХ ТОВАРІВ

На різні групи текстильних товарів (бавовняні, лляні, вовняні, шовкові, трикотажні, неткані полотна) є свої окремі стандарти, де всі показники якості ділять на основні та спеціалізовані. *Основні показники* контролюють тканини. До них відносять склад сировини (зміст волокон), товщину ниток (пряжі), щільність, ширину, масу, розривну, навантаження, стійкість забарвлення, збігання тканини. *Спеціалізовані показники* прописані у залежності від призначення тканини, наприклад білизняних, важливими є гігроскопічність, опірність до стирання та інше, для костюмних - естетичність, незминання та інше, для плащових - водоупорність тощо.

Контроль якості текстильних матеріалів передбачає перевірку відповідності показників якості тканин вимогам нормативно-технічної документації. Визначення сортності текстильних товарів, є одним із

основних операцій контролю його якості.

Для всіх тканин, штучних виробів, нетканих полотен встановлено два сорти - 1-й та 2-й, а шовкових тканин та штучних хутр - 1, 2 і 3-й. Матеріали 1-го сорту за показниками споживчих властивостей повинні відповідати технічним вимогам ОТУ (ТУ), і можливі дефекти (пороки) зовнішнього вигляду можуть бути лише незначними. Для матеріалів 2-го (3-го) сорту допускаються деякі відхилення від норм показників властивостей та наявність певної кількості дефектів зовнішнього вигляду.

Сортність текстильних матеріалів залежить також від наявності дефектів їх зовнішнього вигляду. Дефекти зовнішнього вигляду визначають переглядом на розбракувальних столах кожного шматка тканини з лицьової боку при відбитому чи природному світлі.

Грубі дефекти всортних тканинах не допускаються і підлягають вирізу з кусня чи розрізом напередприятти-изготовителе. Якщо грубі дефекти були пропущені і виявлено при розбракуванні в торгуючих організаціях, їх вирізають і надсилають постачальнику на оплату вартості та сплати штрафу.

До *неприпустимих дефектів* тканин відносять: сировинні - смуги від ниток різною товщини, кольору, забрудненого і олійного качка; ткацькі - зльоти, спуски, подплетини, порушення ткацького малюнка, прольоти качка, близни у трьох нитки і більше; обробки - смуги від зупинки фарбувальної чи друкованої машини, затік фарби.

Запитання для самоконтролю:

1. Які вироби називаються текстильними товарами?
2. Які фактори формують споживчі властивості текстильних товарів?
3. Як класифікують волокна?
4. Якими видами волокна представлений асортимент натуральних волокон?
5. Дайте характеристику вовни.
6. Якими видами волокна представлений асортимент штучних волокон?

7. Якими видами волокна представлений асортимент синтетичних волокон?
8. Охарактеризуйте один із видів простих переплетень.
9. Який асортимент тканин?
10. Дайте характеристику лляним тканинам.
11. Дайте характеристику тканин із штучних волокон?
12. Що таке трикотаж?
13. Які види полотен одержали назву «нетканні матеріали»?
14. Який текстильний виріб називають «штучне хутро»?
15. Які основні показники якості текстильних матеріалів?
16. Як маркують текстильні товари?